

## Første studietur til Tyskland

Nylig var Dávvirat Duiskkas på sin første studietur til Tyskland. Med på turen var representanter for de samiske museene, Samisk museums­slag og Norges Museumsforbund, mens Norges ambassade i Berlin møtte oss på de ulike museene. Formålet var å komme i gang med å forankre prosjektet. Turen skulle ha funnet sted for en god stund siden, men det har vært mange hensyn å ta, ikke minst i forhold til de tyske museene. Kabalen gikk etter hvert opp og i løpet av noen hektiske dager 9-14. oktober besøkte gruppa på tretten personer GRASSI Museum für Völkerkunde i Leipzig, Museum am Rothenbaum – Kulturen und Künste der Welt (MARKK) i Hamburg og Museum Europäischer Kulturen (MEK) i Berlin. MARKK og MEK har de største samiske museumssamlingene i Tyskland. Begge har rundt 1000 gjenstander. GRASSI har ingen stor samisk samling, kun fem gjenstander, men til gjengjeld er hele samlinga trommer.



*God stemning til tross for FFP2-masker, togforsinkelser og hektisk program.*

*Fra høyre; Thomas Ole Andersen (Várdobáiki), Janne Hansen (Sametinget/styringsgruppe), Johan Aslak Hætta (Riddo Duottar Museat), Tuula Sharma Vassvik (Samisk museums­slag), Kjellaug Isaksen (Davvi álbmogiid guovddáš), Lisa Dunffjeld-Aagård (Saemien Sijte), Sunneva Sætevik (KUD/styringsgruppe), Birgitta Fossum (Saemien Sijte/leder styringsgruppe), Jorunn Jernsletten (Deanu ja Várjjat Museasiida/styringsgruppe), Sissel-Ann Mikkelsen (Árran/styringsgruppe), Lars Magne Andreassen (Norges Museumsforbund), Kai-Rune Hætta (Samisk museums­slag) på stasjonen i Leipzig.*

*Foto: Cathrine Baglo*

## GRASSI Museum für Völkerkunde in Leipzig

Turen startet mandag med besøk på GRASSI Museum für Völkerkunde i Leipzig. Vi ble tatt imot av Friedrich von Bose som er forsknings- og utstillingsleder for den statlige etnografiske samlinga i delstaten Sachsen. Trommene i Leipzig har opphav i samlinga til Gustav Klemm (1802-1867) og er godt kjent i samiske miljøer fra før. To av trommene er fra sørsamisk område, én er fra Kemi lappmark mens to er skåltrommer fra lulesamisk område. Museet har dessuten en trommehammer av ukjent opprinnelse. Kemi-tromma beskrives av Schefferus i verket Lapponia som ble utgitt i 1673, men må ha blitt tatt fra sin opprinnelige eier innen 1650. Schefferus oppgir å ha fått tromma fra Baron Henrik Fleming som døde dette året.<sup>1</sup> Tromma er 3D-fotografert av Jelena Porsanger og Matt Magnani og bildene brukes i Siida-museets nye utstilling.



Trommesamlinga til GRASSI.

Rammetrommer fra sørsamisk område i forgrunnen (Eu.00406) og bak til venstre (Eu.00649). Tromma fra Kemi lappmark bak til høyre (Eu. 00580). I midten hammeren (Eu. 0065) og skåltrommer fra lulesamisk område (Eu. 00650 og 00648).

Foto: Sunneva Sætevik

Selv om samlinga er kjent fra før, var det både lærerikt og ærefullt å få lov til å undersøke dem sammen. På den ene tromma (nærmest på bildet over) hadde noen skrevet navnet «Pål Fin[s]son» slik vi tydet det. På den sørsamiske tromma lengst bort fra bildet var det slått inn syv trenagler i enden av ramma, trolig én for hver bjørn som hadde blitt felt. Den ene naglen var blitt borte.

---

<sup>1</sup> Pers. med. Eeva-Kriistina Nylander, november 2022.



Utsnitt av bilde. Tromme av sørsamisk type med en inskripsjon som vi tydet som «Pål Fin[s]son». Foto: C. Baglo



Utsnitt av bilde. Tromme med sju trenagler slått inn i ramma (til venstre). Foto: C. Baglo

Men gruppa hadde også stor glede av å se utstillingene til GRASSI og høre om virksomheten deres. Vi oppfattet museet som framoverlent og nyskapende. Museet hadde til og med et eget rom, «Room of Remembrance», til bruk for seremonier knyttet til restitusjon og repatriering.



Forsknings- og utstillingsleder Friedrich von Bose ved GRASSI viser Birgitta Fossum «Room of Remembrance». Foto: C. Baglo

### **Museum am Rothenbaum – Kulturen und Künste der Welt (MARKK) i Hamburg**

Tirsdag besøkte vi Museum am Rothenbaum – Kulturen und Künste der Welt i Hamburg. I utgangspunktet trodde vi at museet hadde rundt 400 samiske gjenstander. Da vi gikk gjennom lista viste den 1136 registreringer, men det spørs om alle fins. Gjenstandene befinner seg i et gammelt

forsvarsbygg i Fischbek en drøy time utenfor Hamburg. Her hadde de ansatte forberedt vårt besøk på beste måte.



Samlingstekniker Anke Sievers og Jorunn Jernsletten i MARKKs magasin i Fischbek. Vi hadde på forhånd sendt ei liste over gjenstander vi ønsket å se. Det meste var likevel tilgjengelig for inspeksjon på åpne hyller. Foto: C. Baglo.



Inv. nr. D149. «Geldtasche». Tilkommet samlinga før 1905. Foto: C. Baglo.

Vi skal komme tilbake til listene, men søk på «wood» 214 gir treff, «bone» 82, «fell» 70, «fish» 55, «birch» 42, «fabric» 24, «silver» 10 og «blood» 7, mens «woven/weave» gir 12, «embroid» gir 7, «knife» gir 57, «spoon» 51, «bowl» 48, «shoe» 47, «bag» 47, «belt» 45, «cheese(mold)» 32, «hat» 29, «cradle» 6, «chest» 3, «drum» 1 (hammer) og «pearl» 1 (ikke den over).



Inv. nr. 16.58:33. «Neipiä: Frauenmesser, Elchhorngriff, fein ornam. [Nejpie: kvinnekniv, elghornskaft, fint ornamentert]». Fra Frostviken. 1916. Foto: C. Baglo.

Som flere andre tyske museer har MARKK en enorm etnografisk samling. Museet har startet et omfattende arbeid for å finne ut hva som faktisk finnes i samlingen og tilstanden til gjenstandene,

men mye gjenstår. Størsteparten av de samiske gjenstandene ser ut til å være fotografert, men samlingen er ikke digitalisert. Samtidig er MARKK i ferd med å finne nye magasiner til samlinga. Selv om de gjerne vil bidra til prosjektet vårt står de altså overfor ganske store utfordringer.

### **Museum Europäischer Kulturen (MEK) i Berlin**

Onsdag og torsdag besøkte vi Museum Europäischer Kulturen. Museet er i oppstarten av sitt eget proveniensforskningsprosjekt (des 2022-des 2024) der Dávvirat Duiskkas er partner sammen med Ájtte og Siida. Av praktiske grunner ble det derfor bestemt å samordne lanseringa med studieturen. Første dag var hele gruppa samlet på MEK sammen med to representanter fra Ájtte, to fra Siida i tillegg til representanter fra de skandinaviske Goethe-instituttene og Finnish Institute i Berlin. Her presenterte både MEK og Dávvirat Duiskkas sine planer. I tillegg ble det gitt en omvisning i den samiske samlinga og utstillinga *ALL HANDS ON: Basketry*.

*Johan Aslak Hætta (RDM) studerer gilkorat – navnemerker i MEK sin samling. Foto: C. Baglo.*



*II C 1231. Skjermlue med pelskant. Fra Talma sameby. Samlet av Wilhelm Crahmer/Wilhelm Planert i 1912. Har trolig sammenheng med Ausstellung Nordland som bl.a. firmaet Hagenbeck arrangerte i Luna Park i Berlin i 1911. Rundt 60 personer deltok under ledelse av Nils Nilsson Skum, de fleste fra Talma. Chramer kom dit fra Berlin etnologiske museum for å samle materiale til avhandlinga, men skaffet også folk og utstyr til utstillinga (Baglo 2017:135-140). Foto: T. O. Andersen.*

Torsdag hadde prosjektleder Cathrine Baglo og styringsgruppeleder Birgitta Fossum møte med MEK, Siida, Ájtte om det videre samarbeidet i proveniensforskningsprosjektet. Seinere på dagen var hele gruppa samlet til omvisning i utstillinga "Luondu Luonddus - As Part of Nature, We Are Nature" på Felleshuset til de nordiske ambassadene.



*Ájtte, Siida med flere på de nordiske ambassadenes Felleshus. Elisabeth Tietmeyer, direktør for MEK, i blått i forgrunnen. Til høyre for henne Lars Magne Andreassen (med ryggen til) og Else Kveinen (blå kåpe) ved Norges ambassade i Berlin. Kveinen er observatør i styringsgruppa. Overfor henne Victoria Benecke fra ambassaden som fulgte oss til Hamburg. Foto: C. Baglo.*

### **Ny tur og arbeidsseminar**

Alt i alt var det et svært vellykket opphold. Vi lærte masse, lærte bort masse, fikk nye perspektiver og ble godt ivaretatt. Engasjementet i gruppa var stort og det smittet over på de tyske fagfolkene. En ansatt på MARKK takket etterpå for vitamininnsprøytinga. Overalt ble det knyttet kontakter, diskutert utfordringer og mulige former for samarbeid. Til våren blir det en ny studietur, men av mindre omfang. I tillegg skal det avholdes arbeidsseminar på ett eller flere samiske museer der tyske fagfolk inviteres på gjenbesøk. Mer informasjon kommer på et **Teams-møte i begynnelsen av januar**, mest trolig onsdag 12. Da blir det også anledning til å høre mer om turen i oktober. Invitasjon kommer ganske så snart. Buerie båteme!

Jijnjh heelsegh

*Cathrine Baglo*